

60 גזרו חכמים טומאה על שדה שיש בה קבר ונחרשה יחד עמו, שמא
61 גררה המחרישה עצם מעצמות המת למקום אחר בתוכה. ועפר שדה
62 זו עד מאה אמה מכל צדדי הקבר מטמא במגע ובמשא. ושדה זו
63 קרויה 'בית הפרס'. ואולם אין בית הפרס (עושיין) [עושה] שדה
64 אחרת שנחרש עמו לבית הפרס, ואין חוששים שמא גררה
65 המחרישה עצם מהמת מבית הפרס הראשון לשדה השניה.
66 ואין מפרשים תרומה מהפירות לאחר שכבר הופרשה מהם
67 תרומה. ויבאר להלן (יג) מהו החירוש שבאה המשנה להשמיענו.
68 ואין בהמת תמורה עושה תמורה אחרת, ולא תולד של קדשים
69 עושה תמורה, ואפילו שיש בהם קדושת מזבח. רבי יהודה אומר,
70 תולד של קדשים עושה תמורה. אמרו לו חכמים, רק ההקדש
71 שהוקדש בעצמו עושה תמורה, ואין תולד של הקדש עושה תמורה.

נמרא

72 שנינו במשנתנו: אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון. שואלת
73 הגמרא: מאן התנא הסובר כן. משיבה הגמרא: אמר רבי הויה בר
74 אבא אמר רבי יוחנן, תנא משנתנו סובר דלא ברבי אליעזר אלא
75 כחכמים. דתנן במסכת תרומות (פ"ה מ"ח), סאה של תרומה שנפלה
76 לפחות ממאה חולין ונדמעו – ונאסרו מחמת תערובת תרומה,
77 ונפל מן המדומע (התערובת) למקום אחר (לפירות חולין
78 אחרים) ונתערב עמו, רבי אליעזר אומר, מדומע זה מרמע פאילו
79 כולו הוא תרומה ודאי, משום שאני אומר שהסאה שנפלה
80 בתחילה לתוך החולין היא זו שעלתה ונפלה למקום האחר, ואם אין
81 בפירות השניים מאה סאין כדי לבטל סאה זו כולם נאסרים. ויחכמים
82 אומרים, סאה זו שנפלה מהתערובת הראשונה לתוך חולין אחרים
83 אינה מרמעת אותם אלא לפי חשבון שפה, ואין כולה נידונה
84 כתרומה, אלא אנו תולים שהיא מעורבת מתרומה וחולין באותו יחס
85 שישנו בתערובת כולה, כמבואר לעיל.

86 שנינו במשנתנו: ואין המחומץ מחמץ כו' אלא לפי חשבון. אמר רבי
87 אבא אמר רבי יוחנן, מהנתיב שניה דלא בשיטת רבי אליעזר. דתנן
88 במסכת ערלה (פ"ב מ"א), שאור של חולין יש שאור של תרומה שנפלו
89 לתוך העיסה של חולין, ולא בשאור זה לבדו יש כדי להחמין ולא
90 בזה לבדו יש כדי להחמין, ונצטרפו שניהם ויחמיו, רבי אליעזר
91 אומר, אחר אחרון אני בא. שאם נתן בעיסה שאור תרומה ושאר
92 חולין וסילק ממנה את שאור התרומה קודם שהתחמצה הרי היא
93 מותרת. אבל אם נתן קודם את החולין ואחר כך את שאור התרומה,
94 או אפילו אם נתן את החולין לבסוף אך לא סילק את שאור התרומה,
95 הרי היא אסורה. ויחכמים אומרים, בין שנפל שאור האיסור
96 (התרומה) לבתחילה, ובין שנפל שאור האיסור בסוף, לעולם אין
97 המחומץ על ידם אסור עד שיחא בו בשאור האיסור לבדו כדי
98 להחמין. אם כן מה ששינונו במשנתנו בעיטת חולין שהתחמצה על ידי
99 שאור תרומה ונפל ממנה לעיסת חולין אחרת וחימצתה, שאם אין
100 בשאור התרומה המערב בה כדי לחמץ לבדו בלא צירוף עיסת
101 החולין אין העיסה השניה נאסרת, אינו אלא לשיטת חכמים. אבל
102 לשיטת רבי אליעזר, אף שהחומץ נעשה על ידי התרומה והחולין יחד
103 אין התרומה בטילה ברוב החולין אלא אוסרת אותם.

104 שנינו במשנתנו: ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי
105 חשבון. מפרשת הגמרא: מאן התנא הסובר כן, אמר רבי הויה בר
106 אבא אמר רבי יוחנן, משנתנו בשיטת רבי אליעזר בן יעקב היא
107 שנייה. שכן הלכה בידינו, שרק מי גשמים כשרים למקוה, ולא מים
108 שנשאבו בכלי ואחר כך ניתנו במקוה. ואם ניתנו מים אלו במקוה
109 לפני שיש בה ארבעים סאה של מי גשמים, הרי הם פוסלים אותה.
110 אך לדעת רבי אליעזר בן יעקב ישנו אופן שבו מים שאובים אינם
111 פוסלים את המקוה. (דתינאן, רבי אליעזר בן יעקב אומר,
112 מקוה שיש בו עשרים ואחת סאה מי גשמים ושדן רוב מארבעים
113 סאה של שיעור מקוה), שואב וממלא בכלי ומביא בפתה – על
114 כתיפו] תשע עשרה סאה מים. אך לא יערה אותם מהכלי למקוה,
115 שהרי מים שאובים הם, אלא עושה חריץ ממקום מרוחק עד למקוה,
116 ושופך את המים לתוך החריץ, ובאופן זה הוא פותחין – מקלחין
117 לתוך המקוה,

1 אמר ליה רב יוסף, הלא מקור איסור שחיטת חולין בעזרה הוא ממה
2 שנאמר (דברים יב כא), 'כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אליהך לשום
3 שמו שם, וזבחת מקרבך ומצאנך וגו', ואכלת בשעריך בכל את
4 נפשך. ומכאן שדווקא בריחוק מקום אתה זוכה בהמות חולין, ולא
5 בתוך העזרה. אבל עובר חולין שבמעי בהמת קרבן מי קרינא ביה –
6 וכי ניתן לקרוא עליו 'כי ירחק ממך המקום וזבחת' שנאמר באיסור
7 זה, הלא אי אפשר לשוחט מחוץ לעזרה, שהרי שחיטתו היא אגב
8 שחיטת אמו שהיא קרבן ומותרת רק בעזרה, ועל כן אינו בכלל
9 האיסור האמור.

10 הגמרא מביאה ספק בדין עובר קדוש במעי בהמת חולין: בעי מיניה
11 (שאל ממנו) אבוי מרב יוסף, בהמה שהיא חולין וולדה (עובריה)
12 שלמים, ושחמטה פחויין (מחוץ לעזרה), מהו דינו. מי מחייב עליה
13 השוחט כרת משום חיוב שחומץ חוץ, שהרי יש בעובר קדושת קרבן
14 ואסור לשוחטו בחוץ, או לא מתחייב כרת. אמר ליה רב יוסף, הלא
15 נאמר באיסור שחיטת קדשים בחוץ (ויקרא יז ה) 'למען אשר יביאו בני
16 ישראל את זבחיכם וגו' והביאם לה' אל פתח אהל מועד' וגו'. אבל
17 עובר קדוש הנמצא במעי בהמת חולין מי קרינא ביה – וכי ניתן
18 לקרוא עליו 'והביאום לה' שנאמר באיסור זה, הלא כל זמן שלא
19 נולד אינו ראוי להביאו אל פתח אהל מועד ולהקריבו למזבח, ועל
20 כן אינו בכלל האיסור.

21 הגמרא מביאה תשובה זו בלשון אחרת: לישנא אחרינא, אמר ליה
22 רב יוסף, דווקא בקרבן שראוי להביאו לפתח אהל מועד ולהקריבו
23 שם ייבין עליו (על שחיטתו) פחויין, אבל עובר זה שאינו ראוי
24 להקרבה על המזבח אין חייבים על שחיטתו בחוץ.

משנה

25 המשנה שלפנינו מביאה כמה דינים אגב דמיונם לדין המובא בסוף
26 המשנה שעוסק בענין תמורה: מן התורה דבר איסור שהתערב ברוב
27 היתר מתבטל ונפקע איסורו, אך גזרו חכמים בכמה דברים שלא
28 יתבטלו ברוב רגיל. אחד מדברים אלו היא תרומה שאינה מתבטלת
29 ברוב חולין, אלא אם כן יש בחולין מאה חלקים כנגדה. וכל תערובת
30 אסורה של תרומה וחולין קרויה 'מדומע', ואין המדומע מרמע
31 פירות אחרים, אלא לפי חשבון התרומה המעורבת בו. וכגון
32 שהתערבה סאה תרומה בעשרים ושלוש סאין של חולין ונאסרה
33 התערובת כולה משום דימוע, ומתוך תערובת זו נפלה סאה אחרת
34 והתערבה עם פירות חולין, אין דנים סאה זו כאילו כולה תרומה,
35 אלא רק כפי שיעור חלק התרומה שבתערובת, והרי זה כאילו רק לוג
36 (שהוא אחד מעשרים וארבעה של סאה) ממנה היא תרומה, ושאר
37 עשרים ושלושת הלוגים שבה הם חולין. לפיכך אין צריך שיהיו
38 בפירות החולין מאה סאין כדי לבטל סאה זו, אלא די שיהיו בהם
39 שבעים ושבעה לוגים, ובצירוף עשרים ושלושת הלוגים שבתערובת
40 הראשונה יש כפאן מאה לוגים של חולין המבטלים את לוג התרומה.
41 הלכה בידינו שדבר המחמץ אינו בטל בדבר המחומץ אפילו שיש בו
42 שיעור ביטול ברוב. וכגון שנפל שאור של תרומה לעיסה של חולין
43 וחימצה, שאפילו אם השאור הוא פחות מאחד ממאה כנגד החולין
44 אינו בטל בהם והעיסה אסורה. ואולם אין המחומץ מחמץ אלא
45 לפי חשבון, שאם נפל חלק מעיסה שהתחמצה בשאור של תרומה,
46 לתוך עיסת חולין אחרת וחימצה אותה, אין הראשונה נחשבת כאילו
47 כולה תרומה אלא רק לפי חשבון התרומה שיש בה, ועל כן אינה
48 אוסרת את העיסה השניה אלא אם כן יש בחלק התרומה המעורב
49 בה כדי לחמץ לבדו.

50 אין כשרים למקוה אלא מים שלא ניתנו בכלי, אבל אם נשאבו בכלי
51 ואחר כך ניתנו במקוה הרי הם פוסלים אותה. ואין המים שאובין
52 פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון. ויבאר דין זה בדברי הגמרא.
53 אדם שנמא בטומאת מת טמא שבעה ימים, וכדי לטהרו מזים עליו
54 ביום השלישי וביום השביעי לטומאתו ממי חטאת, שהם מים שניתן
55 לתובם אפר פרה אדומה. ואין מי חטאת (עושיין) [נעשיין] מי חטאת
56 אלא עם (בשעת) פתח אפר הפרה בכלי ולא לאחר מכן. לפיכך אם
57 קודם ניתן האפר בכלי ואחר כך ניתנו עליו המים אינם מתקדשים,
58 שהרי בשעת נתינת האפר בכלי עדיין לא היו שם המים.

57 את המים ואחר כך את העפר על גבי המים. ומה כאן במי חטאת
 58 אם הקדים את העפר למים בדיעבד פשר, אף כאן במי סוטה אם
 59 הקדים את העפר למים בדיעבד פשר. הרי סובר רבי שמעון שגם
 60 במי חטאת אם הקדים את העפר למים בדיעבד כשר.
 61 מפרשת הגמרא: והקא במי חטאת מללן שבדיעבד אם הקדים את
 62 העפר כשר, משום דתרי קראי בתיבי בפרשה זו, והם לכאורה
 63 סותרים זה את זה. שכן נאמר 'ונתן עליו' – על האפר את המים,
 64 אלא האפר ניתן בכלי פרישא, והדר – ואחר כך בתיב 'מים חיים
 65 אף עליו' שמשמעו שהמים ניתנים אל הכלי ולא אל האפר. הא
 66 כיצד מתיישבת סתירה זו. אלא בהכרח ששני האופנים כשרים, ואם
 67 רצה נותן את העפר למטה ועל גביו את המים, ואם רצה נותן את
 68 העפר למעלה לאחר שנותן את המים. אמנם אף ששני האופנים
 69 כשרים בדיעבד, מכל מקום למדנו בגזירה שוה ממי סוטה שלמצוה
 70 צריך לתת תחילה את המים, ורק אחר כך את האפר.
 71 שואלת הגמרא: ותנא דידן – של משנתנו הסובר שהקדמת המים
 72 מעכבת, מאי טעמא – מהו טעמו, הלא ממה שנאמר 'ונתן עליו מים
 73 חיים' משמע שגם אם הקדים את העפר למים כשר. משיבה הגמרא:
 74 אמר לך תנא משנתינו, סיפיה דקרא – סוף הכתוב שנאמר בו 'מים
 75 חיים אל כלי' שמשמע ממנו שהמים צריכים להינתן ראשונים בכלי
 76 הוא בדוקא, והקדמת המים מעכבת. ומה שנאמר 'ונתן עליו מים
 77 חיים' אין פירושו שיש לתת את האפר לפני המים, אלא בא ללמדנו
 78 שלאחר שניתן האפר על המים יש לערבן יפה עם האפר באצבעו,
 79 ולהחזיר את המים על האפר על ידי הערבוב.
 80 שוב שואלת הגמרא: מאי חזית דאמרת סיפיה דקרא דוקא – מה
 81 ראית לומר שסוף הכתוב שנאמר בו 'מים חיים אל כלי' הוא בדוקא,
 82 ותחילת הכתוב 'ונתן עליו' לא באה אלא לומר שיש לערב את המים
 83 עם האפר. דלמא הרישא של הכתוב 'ונתן עליו' היא בדוקא, ויש
 84 לתת את העפר לפני המים, וסוף הכתוב 'מים חיים אל כלי' לא בא
 85 אלא ללמדנו שתהא חיותם – נביעתם של המים לתוך הכלי.
 86 כלומר, שלא ימלאם מן המעין בכלי אחר ויערה אותם לכלי שנותן
 87 בו את האפר, אלא יכניס כלי זה בעצמו לתוך המעין ויתמלא מאליו
 88 במי המעין.
 89 משיבה הגמרא: לא מצית אמרת כן, שהרי מה מציינו בקל מקום,
 90 כגון בסוטה, שהעפר שמכשיר את המים ועושה אותם למי סוטה
 91 ניתן למעלה על גביהם, אף כאן בפרה, האפר שמכשיר את המים
 92 ועושה אותם למי חטאת ניתן למעלה על גביהם.
 93 שנינו במשנתנו: ואין בית הפרס עושה בית הפרס בו. מפרשת
 94 הגמרא: מתינתין היא דלא כשיטת רבי אליעזר. דתנן – שנינו
 95 במשנה במסכת אהלות (פ"ז מ"ב), רבי אליעזר אומר בית הפרס
 96 עושה בית הפרס אחר. ששדה שיש בה קבר ונחרשה יחד עמו,
 97 ונטמאה ששדה עד מרחק מאה אמה הם הקבר מדין 'בית הפרס',
 98 ולאחר שחרש את השדה ונעשתה בית הפרס חרש שוה שדה זו יחד
 99 עם השדות המוכות לה מארבעת צדדיה, גם השדות שנחרשו עם
 100 בית הפרס הראשון נטמאות עד למרחק מאה אמה. שכן יש לחשוש
 101 שמא היה בעפר בית הפרס שנגרר לתוכן על ידי המחרישה עצם
 102 כשעורה מעצמות המת, שהיא מטמאת במגע ובמשא. אבל לשיטת
 103 חכמים אין בית הפרס עושה בית הפרס אחר.
 104 הגמרא מפרשת את שיטת חכמים בשדה שאבד בה קבר: שני מיני
 105 בית הפרס הם. הראשון הוא שדה שנחרש בה קבר, ובה נחלקו רבי
 106 אליעזר וחכמים במחלוקת האמורה. והשני הוא שדה שיש בה קבר
 107 אלא שאבד ואין ידוע מקומו. ושואלת הגמרא: ולשיטת רבנן
 108 הסוברים ששדה שנחרש בה קבר שאינה עושה בית הפרס אחר, מה
 109 דעתם בשדה שאבד בה קבר, ועד כמה פחה עושה את השדות
 110 סביבותיה לבית הפרס כשנחרשה יחד עמן. משיבה הגמרא: כי
 111 אהא – וכשבא רב דימי, אמר בשם ריש לקיש, שאמר רבי שמעון
 112 בר אבא,

1 ועל ידי כך הן נעשים טהורין וכשרים לטבילה, משום שהשאיבה
 2 מטהרת ברבייה ובהמשכה – שמים שאובים נעשים כשרים לטבילה
 3 כשמתקיימים בהם שני תנאים אלו, שרוב שיעור המקוה הוא ממי
 4 גשמים ורק מיעוטו מים שאובים, וגם אותו מיעוט שאובים לא ניתן
 5 מהכלי לתוך המקוה, אלא נמשכים המים על גבי הקרקע בריחוק
 6 מקום מהמקוה ונופלים לתוכו מעצמם. וזהו הוא מה שאמרה
 7 המשנה ז'אין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון,
 8 שאם היתה להם המשכה על גבי הקרקע אינם פוסלים את המקוה
 9 אלא אם כן הם לכל הפחות מוצצית מחשבון המים שבתוכו.
 10 מקשה הגמרא: הלא ממה שהעמיד את המשנה בשיטת רבי אליעזר
 11 בן יעקב, מקבל – ומוכח דלשיטתו רבנן סברי דגם ברבייה
 12 ובהמשכה לא נטהרים מים שאובים. שכן מלשון משנתנו אין פוסלין
 13 אלא לפי חשבון משמע, שתנא המשנה בא להקל משיטת החולקים
 14 עליו בדין זה. ואם כן קשה, אלא הא דכי אהא רבין ואמר בשם
 15 רבי יוחנן, מקוה שאובה שהמשיכה פולה על גבי קרקע ונשפכו
 16 מימיה לבור אחר טהורה, מני – מי הוא התנא הסובר כן, הרי לא
 17 רבנן ולא רבי אליעזר בן יעקב סוברים כן. שכן לשיטת רבי אליעזר
 18 בן יעקב אין מים שאובים נטהרים על ידי המשכה אלא אם כן הם
 19 מיעוט מים המקוה, ולשיטת חכמים אינם נטהרים אפילו כשמי
 20 הגשמים מרובים מהם. ומוכח מדברי רבין בשם רבי יוחנן אלו שפכו
 21 כמה שאמר רבי חילאי בר אבא בשמו, אלא חכמים מקילים יותר מרבי
 22 אליעזר בן יעקב, ולשיטתם מים שאובים נטהרים בהמשכה אף בלא
 23 שירבו עליהם מי גשמים.
 24 הגמרא מביאה פירוש אחר בדברי משנתנו: אלא אמר רבה, לפי
 25 חשבון ששנינו במשנתנו הוא לפי חשבון כלים, ובשיטת יוסף בן
 26 חוני היא שנויה. דתנאי, שלשת לוגין מים שאובין שנפללו למים –
 27 למקוה לפני שהתמלאה בארבעים סאה מי גשמים, והיו נתונים
 28 שלשה לוגים אלו בשנים ושלשה כלים, ואפילו היו נתונים
 29 בארבעה וחמשה כלים ונמצא שאין לוג שלם בכל כלי, הרי הם
 30 פוסלים את המקוה, וכן היא שיטת חכמים. אבל יוסף בן חוני
 31 אומר, דווקא אם היו נתונים שלשת הלוגים בלא יותר מן השנים
 32 ושלשה כלים ונפל לפחות לוג שלם מכל כלי, פוסל שיעור זה את
 33 המקוה. אבל אם היו נתונים בארבעה וחמשה ונמצא שלא נפל לוג
 34 שלם מכל כלי, אין הם פוסלין את המקוה בנפילתם לתוכו. וזה הוא
 35 שאמרה המשנה 'אין מים שאובים פוסלים אלא לפי חשבון', שאין
 36 המקוה נפסלת אלא כשמנן הכלים הוא כפי חשבון הלוגים הפוסלים
 37 את המקוה, דדיינו לכל היותר שלשה כלים, וכשיטת יוסף בן חוני.
 38 שנינו במשנתנו: ואין מי הפסאת נעשה מי הפסאת כו' אלא עם מתן
 39 אפר, אבל אם הקדים את נתינת האפר למים פסולים. מפרשת
 40 הגמרא: מאן הוא התנא שהמשנה שנויה בשיטתו, אמר רבי חייא
 41 בר אבא אמר רבי יוחנן, משנתינו היא דלא כשיטת רבי שמעון.
 42 דתנאי בברייתא לגבי מי סוטה, אם הקדים את נתינת עפר קרקע
 43 העורה בכלי לנתינת המים בתוכו, הרי הוא פסול למי סוטה. וכן
 44 היא שיטת חכמים, נאולם רבי שמעון מכשיר אפילו כשהקדים את
 45 נתינת העפר לנתינת המים. ורבי שמעון חולק גם במי חטאת, שכן
 46 מאי טעמא דרבי שמעון המכשיר במי סוטה עפר שניתן לפני המים,
 47 הלא הוא משום דבתיב במי חטאת (במדבר ט"ז), 'ולקחו למטא מעפר
 48 שרפת החטאת, ונתן עליו מים חיים'. ותנאי, רבי שמעון אומר,
 49 וכי מה שנותר משריפת הפרה עפר הוא, והלא אפר הוא, ומדוע
 50 נכתב 'עפר' שמשמעותו היא חול מהאדמה. אלא שינה הכתוב
 51 ממשעון של 'עפר' בכל מקום וכתב תיבה זו במקום 'אפר' כדי לדון
 52 הימנו גזירה שוה ממי סוטה. שנאמר כאן במי חטאת 'עפר', ונאמר
 53 להלן (שם ה"ב) במי סוטה, 'ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן
 54 העפר אשר יהיה בקרקע המושכן יחד הכהן ונתן אל המים'. מה להלן
 55 במי סוטה מפורש בכתוב שקודם נותנים את המים בכלי ואחר כך
 56 נותנים את העפר על גבי המים, אף כאן לכתחילה יש לתת קודם